

PRINCIPII ȘI CRITERII DE SELECȚIONARE A DOCUMENTELOR

INTRODUCERE

Arhivistica și informarea documentară (documentaristică) sunt două discipline care au drept sferă de cercetare documentele scrise. Arhivistica este disciplina care are drept domeniu de investigație izvoarele scrise pe suportați ușor deteriorabili și pe baza cărora se efectuează cercetări fundamentale și aplicative în vederea stabilirii soluțiilor optime de selecționare, ordonare, inventariere, conservare și valorificare a documentelor.

„Arhivistica este știința care se ocupă cu teoria și practica în arhive. Arhivele ca păstrătoare de prestigii și antichități, ca păstrătoare a cunoștinței de sine a popoarelor, constituie condiția „sine qua non „pentru reconstituirea unui popor”¹

„Știința arhivistică, prin cercetările ei fundamentale și aplicative, are drept scop crearea celor mai bune condiții pentru muncă în arhive. Indiferent de forma pe care o au astăzi materialele arhivistice, toate arhivele din lume conțin izvoare istorice care lămuresc aspecte economice, sociale, politice, culturale ale unui popor sau se referă la relațiile internaționale”²

Informarea documentară studiază informațiile, datele cuprinse în documente, în publicații, elaborând apoi mijloace de cercetare eficiente de prelucrare analitică și sintetică, de regăsire a datelor și de transmitere a lor cât mai bine la beneficiar.

„Documentele sunt, așadar, purtătoare de informații și servesc transmiterea acestora în spațiu și timp. Ele sunt utilizate în diferite domenii de activitate ale omului constituind obiect de studii ale diferitelor discipline științifice și se află depozitate în arhive, biblioteci, muzee.”³

CUPRINS

Selecționarea este activitatea științifică de cea mai mare importanță, întrucât în cadrul ei se apreciază importanța documentelor sau inutilitatea unora dintre ele și se hotărăște păstrarea sau eliminarea lor definitivă, angajând astfel în cel mai înalt grad, responsabilitatea organizațiilor deținătoare și creatoare de arhivă și a Arhivelor Statului ca o instituție investită prin lege să coordoneze această activitate.

Criteriul principal de selecționare a documentelor este, în principiu, valoarea documentului. Un rol deosebit de important revine Arhivelor Statului pentru îndrumarea activității de selecționare în raport cu fondurile puse în lucru, de genul documentelor, de nivelul organizațiilor ca verigă în sistemul instituțional al epocii în care au fost create documentele și implicit al arhivelor.

Selecționarea documentelor are ca principale obiective:

- Stabilirea izvoarelor documentare de importanță științifică, ce trebuie păstrate fără un termen anume;
- Eliminarea actelor fără valoare științifică ori practică;
- Descongestionarea spațiilor de depozitare;

¹ Adina Berciu Drăghicescu „Arhivistică și Documentaristică”, Prelegeri universitare, București 2002, pg.8

² Aurelian Săcerdoșeanu „Arhivistică”, București, Ed. Științifică 1970, pg.8

³ Aurelian Săcerdoșeanu, „ Instrucțiuni arhivistice”, București, 1948, pg.23

- Reducerea volumului altor operațiuni arhivistice (evidența, cercetarea științifică, microfilmarea etc.);
- Facilitatea accesului la informația științifică;

Literatura de specialitate consemnează patru principii care stau la baza acestei activități:

1. principiu concepției istorice sau al abordării istorice;
2. principiul complexității;
3. principiul multilaterității sau al abordării multilaterale;
4. principiul istorismului.

Între principiile selecționării ca unul dintre cele mai importante poate fi considerat **principiul concepției istorice**, conform căruia în aprecierea valorii documentelor o importanță deosebită o au condițiile în care și-a desfășurat activitatea, rolul jucat, poziția în care s-a aflat, atribuțiile pe care le-a avut creatorul fondului ale cărui documente sunt supuse selecționării.

Principiul complexității impune ca valoarea documentului să nu fie apreciată separat, pe fonduri, ci în funcție de interdependență și legăturile reciproce ale creatorilor de fonduri.

Principiul multilaterității pretinde ca această apreciere să se realizeze avându-se în vedere documentele în ansamblul fondului și nu în cadrul grupelor , seriilor, compartimentelor etc.

Principiul istorismului are în vedere perspectiva folosirii acestora în viitor, impunând necesitatea de a se ține seama nu numai de punctul de vedere al prezentului, ci și de perspectivă, când, în legătură cu noi factori, documentele pot căpăta altă însemnătate.

Dintre criteriile de apreciere ale valorii documentelor pe primul plan se situează **conținutul informațional-documentar, valoarea de mărturie a informațiilor** cuprinse în document, indiferent dacă acestea sunt de interes local, național sau internațional.

Evenimentele sau împrejurările istorice remarcabile cu ocazia cărora au fost create documente, de asemenea, între criteriile de bază ale selecționării, ridicând la cote valorice deosebite acte care în alte condiții ar fi fost distruse.

Creatorul fondului sau emitentul documentului, instituție sau persoană fizică, imprimă o autoritate mai mare sau redusă documentului, situându-l la scara valorică pe o treaptă în concordanță cu importanța rolului pe care creatorul l-a avut în cadrul societății.

Vechimea documentului se înscrie între principalele criterii valorice, fapt care a determinat limitarea în timp a selecționării în general, în funcție de evenimente sau momente istorice importante.

Valoarea practică de lungă durată și valoarea juridică contribuie în mod substanțial la conturarea valorii istorice a documentelor.

Regăsirea informațiilor în documente însumative (sinteze) pune sub semnul întrebării valoarea și deci necesitatea păstrării documentelor însumate.

Distrugerea parțială a unor fragmente de fonduri impune păstrarea și a unor documente cu un conținut informațional mai redus, în acest caz devenind operant criteriul **volumului de documente care s-a păstrat dintr-un fond sau dintr-o perioadă a existenței și activității creatorului**.

În stabilirea valorii istorice a documentelor mai operează , uneori cu o pondere deosebită, și alte criterii:

- **valoarea artistică** (ornamente, miniaturi, grafia);
- **suportul deosebit** (pergament, mătase, papirus, coajă de copac etc.);
- **semne de validare deosebite**;

- **starea de conservare.**

CONCLUZII

Deși la noi în țară, puține persoane realizează importanța arhivelor, din ce în ce mai multe societăți au început să acorde atenție fondurilor arhivistice. Acest depozit național de informație scrisă a fost alcătuit prin grija arhiviștilor și a arhivarilor care și-au câștigat un loc bine definit în ierarhia documentariștilor.

„ Arhivele sunt tezaure prin care se legitimează poporul nostru în fața lumii întregi ”

Nicolae Iorga

BIBLIOGRAFIE

➤ Adina Berciu Drăghicescu „Arhivistică și Documentaristică”, Prelegeri universitare, București 2002.

➤ Aurelian Săcerdoșeanu „Arhivistică”, București, Ed. Științifică 1970.

➤ Aurelian Săcerdoșean „Instrucțiuni arhivistice”, București, 1948.